

פרשת וישלח 2140

1. בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק א.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית-אֵל וְשֶׁב-שָׁם וַעֲשֵׂה-שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ
בְּבִרְחֶךָ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אֲחִיךָ

2. העמק דבר בראשית פרשת וישלח פרק לה פסוק א.

לאל הנראה אליך בברחך וגו'. והיית בעת צרה והתפללת על העתיד, כן תעשה עתה, וכן עשה יעקב לא הזדרז בבית אל להקים נדרו ולהציב מצבה אחר המזבח, עד אשר עברו ימי הבכיה על דבורה ורבקה, ואח"כ בא הדבור, ואח"כ כתיב ויצב יעקב מצבה וגו' שהוא הנדר, אלא שעשה כדבר ה' שאמר ושב שם. ומכאן יש ללמוד שמי שאירע לו צרה ונמלט ממנה ונצרך להביא תודה או לברך הגומל, ועד שלא הגיע לזה אירע לו צרה אחרת, אין לו להביא תודה או לברך הגומל עד שיהיה ניצל גם מאותה צרה שהוא נכנס שנית

3. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת ראש השנה דף לב עמוד ב.

טעם שאין אומרים הלל בר"ה

אפשר מלך יושב על כסא דין וכו'. והגם דקיי"ל (או"ח תקצ"ז) דאוכלין ושותין ושמיחין בר"ה להראות שסמוכין ובטוחין וכו'. י"ל בזה עפי"מ דמטו משמיה דהגר"ח ז"ל מבריסק בבאור מש"נ ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה לה' כי גמל עלי, כשסמוכין ובטוחין בישועת ה', מ"מ עדיין אין אומרין שירה אלא אחרי שנעשית הישועה, דבשעה שבוטח בחסד ה' נאמר יגל לבי בישועתך, ואשירה לה' זהו רק [אחרי] כי גמל עלי. והשתא א"ש שאין אומרין הלל בר"ה, הגם שבטוחין בחסדי ה' ובישועתו. [ועי"ע בשל"ה הקדוש פרשת בשלח [אות ג], והכא בר"ה שאני

4. נלה 473

וישלח יעקב מלאכים [לב ד]. הנה במלאכים
ששלח יעקב יש תרי לישני חד מלאכים
ממש וחד שלוחים [ב"ר עה ד]. ולכאורה תמה
איך שלח מלאכים ממש שהוא דבר נסיי בעת
שיכול לשלוח שלוחים פשוטים בלא גס, והא
ח"ו מנכין מזכויותיו. ואף למ"ד שלוחים תמה
קצת מ"ט נקט בלשון מלאכים. והנכון לענ"ד
דהשלם ביותר אין לו התפעלות מנס יותר
מהטבע הקבוע, דהא כיון שגם הטבע הקבוע
ידוע שהוא נברא מהבורא יש מאין דאי אין
לך גס גדול יותר מזה, וא"כ כבר ידוע לו
שהקב"ה יכול לעשות בכל עת מה שרוצה
ומאמין בזה אף כשלא יראה שום גס כל ימי
חייו, ונמצא אדרבה שהמתפעל מנס יותר הוא
קצת קטנות אמנות, וכמאמרם בכמה מקומות
[ב"ב עה א] אלמלא ראית לא האמנת, ויש
שנעשו ע"ז.

וְיִהְיֶה לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וְאֶשְׁלָחָה לְהַגִּיד לְאֲדֹנָי לְמִצְאָ חֵן
בְּעֵינֶיךָ (בראשית לב ו')

כוחה של תפילה

יעקב שולח ללבן ויהי לי שור וחמור, וברבנו בחיי (לב ו) כתב והיה לכתוב ראוי שיקדים הצאן כי כן דרך הכתובים להקדימו, מפני שהוא המין הנכבד והנבחר מכל הבהמות שכן כתוב באברהם (בראשית יב טז) ולאברם היטיב בעבודה ויהי לו צאן ובקר, גם ביצחק כתיב (שם כו יד) ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבודה רבה, גם ביעקב כתיב (שם ל מג) ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים, מין הצאן קודם לכל הבהמות. ומה שלא הקדימו בכתוב הזה לפי שלא רצה לפתוח לו בצאן לפי שעל ידי הצאן נתרקן עשיו מן הברכות.

רבינו בחיי מבאר מדוע כאשר שלח יעקב לעשו לא אמר לו בתחילה שיש לו צאן הרי צאן הוא מקנה חשוב, וכמו שאמרו חז"ל שנקראות עשתרות שמעשירות את בעליהן, אלא שלא רצה יעקב לעורר את חמתו של עשיו בהזכיר לו צאן, שעל ידי הצאן נלקחו ממנו הברכות. על ידי שני גדיי עיזים שעשתה רבקה מטעמים ליצחק.

אך אם כן יש לתמוה מדוע כאשר יעקב שולח לעשו את המנחה הוא שם בראש המשלחת את העיזים למה לו להתגרות בעשיו.

מבארים רבותינו לפני שיעקב אבינו התפלל. לפני התפילה הוא פחד להתגרות עשיו, אך אחרי התפילה יעקב אבינו בטוח וסמוך בכח התפילה, ואינו מתיירא לשים את העיזים בראש. כי אצל האבות הקדושים אחרי תפילה, הם ראו את הדבר כאילו כבר נעשה, יעקב אבינו ראה את נצחונו על עשו כדבר ברור וממילא לא פחד מלשים את העיזים בראש.

יוסף ה' לי בן אחר

כיוצא בזה אנו למדים מדברי החזקוני (בראשית לה כו) שהבאנו לעיל, עה"פ אשר יולד לו בפדן ארם – והרי בנימין לא נולד בפדן ארם, אלא הכי קאמר, אשר ילד לו על פי התפילה שנתפללה רחל בפדן ארם שאמרה יוסף ה' לי בן אחר, ומתוך כך מעלה עליו הכתוב כאלו נולד בפדן ארם. אצל האמהות הקדושות, כאשר הם התפללו הם חשו וידעו בביורר כי תפילתם תתקיים, לכן נחשב כאילו בנימין נולד בפדן ארם, זו היא כוחה של תפילה.

אבן שישב עליה משה

זו היא הסיבה שאמרו (משנה ברכות ט א) הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. וברע"ב כגון מעברות ים סוף, ונחלי ארנון, ומעברות הירדן, ואבן שישב עליה משה ע"ה כשעשה מלחמה בעמלק, אבן שישב עליה משה וכי שם נעשה הנס, הלא הנס נעשה בשדה המלחמה עם עמלק, אולם הוא אשר דברנו הכרעת ונצחון המלחמה נעשתה במקום התפילה, הנצחון למעשה בשדה המלחמה הוא מילתא דאתיא ממילא, שם לא נעשה הנס, והוא מבהיל להמתבונן (עיין מהרש"א).